Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ.
Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat: în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiunea, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 180. Brașovŭ, Lunĭ-Marțĭ, 17 (29) Augustŭ 1893.

Frase și éră frase.

De câte-orĭ e vorba de gravaminele naționalitățilorŭ și în deosebĭ de ale Românilorŭ, Maghiarii totdéuna se provócă la țĕrĭ străine, unde naționalitățilorŭ li-arŭ merge și mai rĕu, decâtŭ Românilorŭ în Transilvania și Ungaria.

In Ungaria — dicŭ ei, — naționalitățile n'au de ce sĕ se plângă, pentru-că pe întregŭ rotogolulŭ pămêntului nu esistă legĭ atâtŭ de liberale ca în Ungaria; legea din 1868 asigură naționalitățilorŭ folosirea limbei lorŭ în administrațiă și justițiă, ea permite instrucțiunea în limba națională în scólile primare și secundare, permite înființarea de astfelŭ de școlĭ, și Dumnedeu mai scie câte; chiar și la cele două universitățĭ esistă câte-o catedră de limba română. Vorbescŭ apoi de miile de școlĭ poporale române, ridicate dela 1867 încóce, de institute de creditŭ eșite în timpulŭ din urmă ca din pămêntŭ, și de alte asemenea. Dér căutațĭ — adaugă ei — la Românii din Basarabia, căutațĭ la Polonii din Rusia și chiar la cei din Posnania, câtŭ suntŭ de persecutațĭ de naționile dominante!

Frasele acestea suntŭ atâtŭ de bătucite, încâtŭ le cunoscŭ și băeții, și se repetă așa de multŭ, încâtŭ le-a învĕțatŭ acum de rostŭ chiar și mameluculŭ Simo Lajos, care nu și-a căscatŭ gura în publicŭ până mai deunădĭ, când își luă avêntulŭ și elŭ de a dăscăli pe „agitatorii“ românĭ.

Și astădĭ publiculŭ maghiarŭ e ușorŭ de sedusŭ cu astfelŭ de frase, pentru-că nimenĭ nu-șĭ ia ostenéla a esamina mai profundŭ cum stă adecă lucrulŭ în realitate, căcĭ de s'ar gândi numai unŭ momentŭ seriosŭ și ar judeca cu mintea rece, ar afla, că multŭ lăudata lege din 1868, care, în trécĕtŭ fiă disŭ, nicĭ-odată n'a îndestulitŭ naționalitățile — nu s'a esecutatŭ nicĭ-odată și nu se esecută nicăirĭ, că a fostŭ deja de faptŭ abrogată prin dispozițiunile legale și ministeriale dela 1879 încóce; ar afla, că instrucțiunea primară și secundară se maghiariséză și că prin legea de kisdedovurĭ au mersŭ mai departe, decâtŭ potŭ permite chiar legile firescĭ, impunêndŭ „limba statului“ copiilorŭ dela trei anĭ începêndŭ; ar mai afla, că miile de școlĭ poporale, cu carĭ vorŭ sĕ ne scótă ochii, s'au ridicatŭ din sudórea Românului și se susținŭ cu jertfe deosebite de acele aduse prin contribuțiunile regulate către statŭ, deosebitŭ în mânia miilorŭ de pedece ce le pune „liberalismulŭ“ celŭ mare maghiarŭ; ar afla în fine, că institutele de creditŭ totŭ prin hărnicia nóstră s'au înființatŭ.

Dér multe arŭ mai afla cei ce arŭ voi sĕ se gândéscă și sĕ cerceteze seriosŭ, arŭ afla înainte de tóte adevĕrulŭ, că nicĭ unŭ statŭ din cele amintite nu se póte compara cu statulŭ ungarŭ în privința raporturilorŭ etnografice.

Nu e de lipsă însĕ, credemŭ, sĕ analisămŭ mai detailatŭ afirmațiunea de mai susŭ, căcĭ ea cade de sine.

Rusia și Germania nu se potŭ lua ca analogiă pentru stările din Ungaria, cu atâtŭ mai puținŭ putemŭ sĕ admitemŭ analogia cu stările din România, și cu tóte acestea foile maghiare se provócă adese-orĭ și la România.

In numĕrulŭ dela 27 Augustŭ „Egyetértés“ citéză din incidentulŭ circularei „valahisătóre“ a Episcopului Pavelŭ, o scrisóre a d-nului *Urechiă* adresată înainte de asta c'unŭ pătrarŭ de vécŭ ministrului de culte de atuncĭ *Rosetti*, în care actualulŭ președinte al Ligei face atent pe ministru asupra mișcărei Calvinilorŭ maghiarĭ din România, prin care ei voiau sĕ-șĭ organiseze biserica punêndu-o fără scirea guvernului sub jurisdicțiunea superitendentului calvinŭ dela Clușiu.

Ei bine, dice „Egyetértés“, dela Românĭ amŭ puté și noi învĕța energia, căcĭ o astfelŭ de circulară, până ce Ungaria e Ungariă, nu e iertatŭ și nu se cuvine unui Episcopŭ sĕ-o scrie.

Afacerea cu calvinii ungurĭ din România se potrivesce cu cestiunea naționalitățilorŭ din statulŭ ungarŭ ca pumnulŭ pe ochĭ. De aceea nicĭ că trebue sĕ ne mai dămŭ silința, de a nega paritatea invocată de fóia maghiară.

O mână de ómenĭ emigrațĭ de aicĭ în România pentru că n'au mai avutŭ cu ce trăi dóră nu vorŭ voi sĕ se pună într'o categoriă cu milióneile de popóre și bisericĭ de milióne de suflete totŭ locuitorĭ autohtonĭ, venițĭ aicĭ de aprópe două mii de anĭ.

Mai slăbițĭ decĭ din sofisme, d-lorŭ gazetarĭ dela „Egyetértés“, căcĭ cu astfelŭ de învêrtiturĭ și suciturĭ absurde înzadarŭ vĕ vețĭ sili a vĕ acoperi pĕcatele vóstre!

Cestiunea naționalităților în lumină oficiósă.

Lui „P. C.“ i-se scrie din Viena din incidentulŭ dilei Sf. Stefanŭ, următórele:

Dina regelui primŭ, sântŭ și apostolicŭ, s'a sĕrbătoritŭ, după cum spunŭ scirile sosite din Budapesta, cu aceeașĭ pompă și pietate, ca și în fiăcare anŭ. Dér aceleașĭ scirĭ spunŭ, că bucuria n'a fostŭ atâtŭ de curată, ca de altădată. *Cestiunea naționalitățiloru* și-a aruncatŭ umbra asupra bucuriei și a acoperit'o în parte. Cestiunea naționalitățilorŭ! Da. acésta este unŭ mare rĕu, care trebue delăturatŭ în curêndŭ, decă nu voimŭ sĕ devină cronicŭ și sĕ înveninéze întrégă viéța de statŭ și cea dintre popóre, cum vedemŭ că s'a întêmplatŭ în Austria. Ar trebui sĕ luămŭ esemplu de aicĭ, unŭ esemplu înspăimântătorŭ și sĕ nu lăsămŭ rĕulŭ sĕ se lățéscă, ci din contră sĕ-lŭ stîrpimŭ la timpŭ din rădĕcină. Ér rădĕcina rĕului *este esagerarea.* Esagerarea în tóte părțile.

Nu numai fantaștii dacoromânĭ și delirанții panslaviștĭ suntŭ de a se învinovăți pentru tristele întêmplărĭ, carĭ s'au ivitŭ în timpulŭ din urmă în Ungaria în legătură cu cestiunea naționalitățilorŭ; aicĭ suntŭ și *șoviniștii maghiarĭ* în mare parte vinovațĭ. Ațîțarea și agitarea, amenințarea și înjurarea continuă, numai strica póte. O cestiune atâtŭ de delicată trebue resolvată în liniște și cu blândețe. *Patima și terorismulŭ nu conducŭ de locŭ la scopŭ*, din contră aceste înăspréscŭ și amărescŭ contrastele esistente și mână și pe acei ómenĭ în tabĕra inimicilorŭ Maghiarilorŭ, carĭ de altmintrea ar fi rĕmasŭ pasivĭ, ba póte că ar fi pututŭ fi câștigațĭ pentru idea de statŭ.

Voiesce cineva sĕ asupréscă naționalitățile? Noi suntemŭ convinșĭ, că acésta nicĭ chiar sbierătorii cei mai rĕutăcioșĭ șoviniștĭ n'o voiescŭ (???) Pentru ce așadéră *tonulŭ brutalŭ*, *maniera de domnŭ față de concetățenii noștri*, pe carĭ voimŭ sĕ-i scótemŭ din ghiarele seducĕtorilorŭ și a trădătorilorŭ și sĕ-i strîngemŭ frățesce la inima nóstră? De ce sĕ timbrămŭ greșelĭ micĭ de crime și dignitarĭ slabĭ, de trădătorĭ de patriă?

Sĕ lăsămŭ pe guvernŭ sĕ lucre și sĕ-șĭ facă datorința. Orĭ crede cineva, că guvernulŭ se va subtrage dela împlinirea datorinței sale? Nu este nicĭ unŭ motivŭ pentru-ca sĕ credemŭ așa ceva. Ministrulŭ Hieronymi a arĕtatŭ și doveditŭ destulŭ de clarŭ, că elŭ scie când și unde are de a dice *„da“*, și când și unde *„nu“*. Sĕ lŭ lăsămŭ numai pe elŭ sĕ lucreze. Elŭ nu va lovi cu sĕcurea, ci va procede cu precugetarea, dér va procede. Graba séu precipitare n'ar fi nicĭ unŭ meritŭ, din contră ar fi o greșélă mare din partea lui. Că elŭ are sentimentŭ (???) pentru dorințele îndreptățite ale naționalitățilorŭ, a dovedit'o în vorbirea sa renumită dela Zsombolya și că are și energiă a arătat'o în afacerea sĕrbătórei lui *Kollar*: aicĭ a arătatŭ elŭ tocmai acea blândețe însoțită cu energiă, cu care singurŭ se póte duce la sfîrșitŭ „pa-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Consciu de vina sa.

— Novelă criminală de *Paul Blumenreich.* —

(5) (Urmare).

Fridericŭ Kieland ședea la prândulŭ frugalŭ, când Bolten în fine îlŭ află.

„Scii D-ta, Kieland, alŭ cui a fostŭ cățelulŭ, pe care deunădĭ era p'aci sĕ-lŭ călcămŭ cu trăsura?“ începù elŭ conversațiunea.

„Nu, d-le Bolten, acésta nu o sciu! Inainte cu o di am voitŭ sĕ-lŭ iau acasă — fugea încolo și încóce, ca și când șĭ-ar fi perdutŭ stăpânulŭ. Atuncĭ îmĭ venì o ideiă: Măcelarulŭ Hermes a avutŭ mai înainte unŭ astfeliu de cățelŭ. Nu-țĭ aducĭ aminte? Și Bello alŭ rĕposatului Soberski își trăgea originea dela cânii lui Hermes.“

Lui Bolten i-se făcù negru dinaintea ochilorŭ. Óre acéstă istoriă oribilă nu se va mai liniști odată? Nervosulŭ și iritatulŭ bărbatŭ începù sĕ védă în acéstă coincidență o disposițiune deosebită a provedinței.

Dér iute se reculese. „Am cumpĕratŭ dór' cânele dela D-ta, Kieland!“ murmurà elŭ.

Lucrătorulŭ ascultà cu mirare.

„Cumpĕratŭ“, accentuà Bolten cu intențiune. „Nu vréu ca cineva sĕ fiă păgubitŭ prin mine.

„Și de aceea ar fi bine, ca sĕ te înțelegĭ cu fostulŭ posesorŭ. Cu lucrulŭ acesta vei avé sĕ perdĭ timpŭ. Afară de aceea omulŭ va cere cine scie câtŭ. Primesce decĭ, Kieland, și — reguléză afacerea!“

Bolten puse pe masă o bancnotă de 100 mărcĭ și se duse.

Dómna Kieland se retrăsese plină de respectŭ în bucătăriă, atuncĭ când primì visita. Acum întrà érășĭ în camera cea scundă și află pe bărbatulŭ ei plecatŭ peste masă, într'o posițiă ciudată. Elŭ stândŭ în picióre, își rădimase cótele de masă și capulŭ pe mânĭ, piciórele sale lungĭ se înțepeniseră ca doi parĭ pe podinĭ.

Bietulŭ omŭ fixă fără nicĭ o vorbă bancnota albastră, aprópe nouă. Trebue, că nu vĕduse de multe-orĭ o ast felŭ de bancnotă, celŭ puținŭ nu din apropiere; căcĭ până la suma lefei sale de pe sĕptĕmână, nu mai ajunsese elŭ. Aicĭ se afla de cincĭ orĭ atâtŭ, câtŭ putea elŭ câștiga într'o sĕptĕmână bună... — O sută de mărcĭ. O avere! O adevĕrată avere, căcĭ din acésta se puteau cumpăra doi purcei ș'o capră. Ér afară de aceea, mai rĕmâne și în ladă... O sută de mărcĭ! Nu-șĭ putea închipui așa ceva!

„Nevastă“, dise elŭ în fine, când ea, dândŭ din capŭ îlŭ făcù atentŭ, că cartofii s'au răcitŭ. „Nevastă, acésta e a nóstră! Aceste 100 de mărcĭ!“

Soția lui Kieland se uità chiorîșŭ la soțulŭ ei, — era óre de pe acum beatŭ? Așa ceva se întêmplă la elŭ numai séra, dér și atuncĭ fórte rarŭ. Ea nu se învoia cu gluma lui.

„Vedĭ de mânâncă odată! Nuțĭ mai trece vremea, ca atuncĭ, când d-lŭ Bolten ți a dăruitŭ două mărcĭ“.

„Va sĕ dică, bravulŭ Kieland a înșelatŭ cu o marcă pe nevastă-sa.

„Cu tine nu potŭ vorbi“, dise Kieland. Elŭ 'șĭ luà căciula, băgà bancnota în buzunarŭ și se duse pe ușă afară, aruncândŭ o privire desprețuitóre asupra cartofilorŭ.

„Ce femeiă próstă!“ își gândì elŭ. „Nicĭ nu întrébă, de unde am căpătatŭ atâția banĭ. Și ea vede, că îi am — că erau pe masă! Nu i-am furatŭ! Nu, — i-am câștigatŭ pe cale onestă!“

Ei, Kieland nu era așa de prostŭ, ca femeia sa. Și elŭ își dicea: „Te înțelegŭ fórte bine, d-le Bolten! D-ta vii pentru câne, pe care voescĭ sĕ mi'lŭ pui în gâtŭ. Ai tótă dreptatea. Căcĭ — l'amŭ găsitŭ eu! Decă l'așĭ fi luatŭ de mai nainte. Numai pentru-că de multe-orĭ n'ai nimicŭ, am lăsatŭ sĕ fiă așa. Dér cum am vĕdutŭ, că l'așĭ puté vinde, — ei, drace — l'amŭ luatŭ și am lăsatŭ sĕ mi'lŭ plătéscă! Firesce, noi nu prea pricepem, prea ieftinŭ! Dér d-lŭ Bolten e unŭ omŭ finŭ, care nu vré sĕ aibă dela nimenea biletŭ! Și fiind-că frumósa sa fiică simte o plăcere pentru câne pentru o sută de mărcĭ, vede elŭ, că încă mi-e datorŭ 100 de mărcĭ, — elŭ mi-i aduce, dela acela dela care a cumpăratŭ cânele“.

(Va urma.)